

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Олег Ігорович КУЩЕНКО 1999 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2021 році магістратуру за спеціальністю «Комп'ютерні науки» у Київському національному університеті будівництва і архітектури.

Виконав акредитовану освітню-наукову програму «Політика і лідерство у вищій освіті» в Інституті вищої освіти Національної академії педагогічних наук України.

Працює молодшим науковим співробітником у відділі забезпечення якості вищої освіти Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, з 2026 року до теперішнього часу.

Наказом Інституту вищої освіти НАПН України від 18 червня 2026 р. № 30 в Інституті створено разову спеціалізовану вчену раду ДФ 26.456.006 з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації Олега Ігоровича КУЩЕНКА «Забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи» з метою присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю «011 Освітні, педагогічні науки» галузі знань «01 Освіта / Педагогіка» у такому складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради – ОТИЧ Олена Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу соціальних та інституційних трансформацій у вищій освіті, Інститут вищої освіти НАПН України;

Рецензенти:

СЛЮСАРЕНКО Олена Миколаївна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу забезпечення якості вищої освіти, перший заступник директора, Інститут вищої освіти НАПН України,

СКИБА Юрій Андрійович, доктор педагогічних наук, доцент, головний науковий співробітник відділу взаємодії вищої освіти та ринку праці, заступник директора з наукової роботи, Інститут вищої освіти НАПН України;

Офіційні опоненти:

ЛИТВИНОВА Світлана Григорівна, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи, Інститут цифровізації освіти НАПН України,

ВОЙТОВИЧ Ігор Станіславович, доктор педагогічних наук, професор, проректор з навчально-виховної роботи, професор кафедри цифрових технологій та методики навчання інформатики, Рівненський державний гуманітарний університет.

Разова спеціалізована вчена рада на засіданні 12 серпня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю «011 Освітні, педагогічні науки» галузі знань «01 Освіта / Педагогіка» Олегу Ігоровичу КУЩЕНКУ на підставі публічного захисту дисертації «Забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи».

Дисертацію виконано в Інституті вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, м. Київ.

Науковий керівник: Жаннета Василівна ТАЛАНОВА, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, головний науковий співробітник відділу забезпечення якості вищої освіти Інституту вищої освіти НАПН України.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Робота містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, зокрема концептуальну модель забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи, розроблену на засадах визначених і систематизованих здобувачем відповідних теоретичних основ і прикладних підходів, що має істотне значення для галузі знань «01 Освіта / Педагогіка».

Оформлення дисертації Олега Ігоровича КУЩЕНКА відповідає вимогам наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12 січня 2017 р. № 40.

Здобувач має 7 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті в наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України категорії «Б»; один одноосібний розділ у колективній монографії, зокрема:

1. Talanova, Z., & Kushchenko, O. Digital Transitions in Higher Education: European Dimension. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2022. (14). С. 92-102. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-14-92-102>.

2. Кущенко О. Цифровізація як умова забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах у контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни. *Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни: монографія* / О. Бородієнко, Ю. Вітренко, О. Воробйова, В. Ворона, М. Дебич, О. Кущенко та ін.; за ред. Ж. Таланової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. С. 77-83. ISBN 978-617-7644-58-2. DOI: <https://doi.org/10.31874/978-617-7644-58-2-2023>.

3. Кущенко О. Проблема забезпечення та удосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»)*. 2026. № 2(60). С. 890-905. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-2\(60\)-890-905](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-2(60)-890-905).

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради,

присутні на захисті фахівці та висловили зауваження:

Голова разової ради:

ОТИЧ Олена Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, Інститут вищої освіти НАПН України.

Без зауважень.

Рецензенти:

СЛЮСАРЕНКО Олена Миколаївна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу забезпечення якості вищої освіти, перший заступник директора, Інститут вищої освіти НАПН України.

Зауваження:

1. Авторська інтерпретація ключових понять дослідження й авторське тлумачення понять «цифрова вища освіта» та «внутрішнє забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи» були би більш переконливі, якщо би дисертант зазначив, в якій саме частині визначень цих понять полягає його авторський внесок.

2. Схематичне зображення концептуальної інтегрованої моделі забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи варто було би представити більш системно, включаючи інтегровані матричну модель і рамковий механізм (с. 183).

3. Результати проведеного дисертантом обстеження низки провідних закордонних та українських закладів вищої освіти дійсно створили підґрунтя для підтвердження дієвості обраних шести критеріїв матричної моделі оцінювання цифрової трансформації закладів вищої освіти та здійснення її практичної апробації та валідації. Отже, варто було би розмістити первинні дані, аналітичні профілі закладів вищої освіти, обстежених за матричною моделлю оцінювання на платформі відкритої науки Zenodo.

СКИБА Юрій Андрійович, доктор педагогічних наук, доцент, Інститут вищої освіти НАПН України

Зауваження:

1. О.І. Кущенко розглядає цифрову трансформацію як один із ключових чинників підвищення якості вищої освіти. Автору варто було виокремити найбільш критичні ризики надмірної цифровізації, адже не завжди цифровізація призводить до покращення якості освіти.

2. У дисертації значну увагу приділено кризостійкості університетів. Важливо було би зазначити, які саме кількісні індикатори, на думку автора, можуть найбільш об'єктивно характеризувати інституційну кризостійкість університету.

3. У науковому дослідженні одним із результатів є концептуальна модель. Практичну значущість результатів дослідження посилили би рекомендації щодо шляхів інтеграції запропонованої концептуальної моделі до чинної системи внутрішнього забезпечення якості відповідно до вимог ESG та нормативних документів України без надмірного збільшення адміністративного навантаження.

4. У роботі передбачено використання політик застосування штучного

інтелекту. Автору доцільно було би визначити, які механізми є найбільш ефективними для забезпечення балансу між інноваційністю, академічною доброчесністю, захистом персональних даних та етичними принципами використання ШІ.

Офіційні опоненти:

ЛИТВИНОВА Світлана Григорівна, доктор педагогічних наук, професор, Інститут цифровізації освіти НАПН України.

Зауваження:

1. Дискусійним видається запропоноване автором трактування поняття «цифрова вища освіта». Воно потребує додаткового теоретичного обґрунтування як самостійної категорії педагогічної науки, оскільки не цілком зрозуміло, чи йдеться про новий феномен освіти, чи про одну із сучасних форм реалізації вищої освіти за допомогою специфічних цифрових ресурсів.

2. Дослідження значно виграло б, якби автор запропонував науково обґрунтовану класифікацію кризових умов та їх впливу на освітній процес, зокрема диференціювавши масштаб і характер наслідків пандемічних викликів та умов війни. Відсутність такої класифікації дещо знижує практичну цінність запропонованих кризово-адаптивних механізмів, оскільки вони недостатньо враховують специфіку організації освітнього процесу в умовах тривалих воєнних викликів.

3. Запропонована авторська модель передбачає шість критеріїв оцінювання, які подані як рівнозначні. Водночас у роботі недостатньо обґрунтовано, чи всі критерії мають однакову вагу в умовах кризового функціонування ЗВО. Зокрема, потребує уточнення питання пріоритетності окремих показників, насамперед «інфраструктурної стійкості», яка в умовах воєнних викликів та обмежених ресурсів може мати більш визначальне значення, ніж, наприклад, критерії, пов'язані зі звітністю чи адміністративними процедурами.

4. Незважаючи на включення до моделі критерію «політики використання штучного інтелекту», у роботі недостатньо розкрито практичні механізми запобігання алгоритмічній упередженості та подолання цифрового розриву, які автор обґрунтовано визначає як важливі ризики. Крім того, з огляду на результати проведеного дослідження, відповідно до яких 74,4% освітян не готова делегувати ухвалення рішень алгоритмам штучного інтелекту, доцільно було б ширше висвітлити методичні та організаційні механізми формування довіри й готовності науково-педагогічних працівників до використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі.

5. Певну дискусію викликає висвітлення питання цифрової доступності та інклюзивності. У роботі зазначено, що їх забезпечення є одним із важливих напрямів розвитку закладів вищої освіти, однак недостатньо враховано, що в умовах воєнного стану цифрова доступність значною мірою залежить не лише від політики закладу, а й від матеріально-технічних можливостей самих здобувачів освіти. У зв'язку з цим потребують додаткового обґрунтування механізми підтримки студентів, які належать до соціально вразливих груп або навчаються в умовах нестабільного інтернет-зв'язку та електропостачання.

Ігор Станіславович ВОЙТОВИЧ, доктор педагогічних наук, професор,
Рівненський державний гуманітарний університет

Зауваження:

1. У дисертації запропоновано авторське тлумачення понять «цифрова вища освіта» та «внутрішнє забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи». Разом з тим, доцільним було б більш повно розкрити співвідношення запропонованих дефініцій із сучасними міжнародними концепціями цифрової освіти та забезпечення її якості, зокрема документами UNESCO, OECD та Європейської Комісії.

2. Запропонована автором шестикритеріальна матрична модель оцінювання цифрової трансформації закладів вищої освіти є одним із ключових результатів дослідження. Водночас дискусійним залишається питання обґрунтування вибору саме запропонованих критеріїв та їхньої відносної ваги. Бажано було б більш детально представити процедуру їх експертної валідації або результати застосування відповідних статистичних методів.

3. Емпірична частина дослідження ґрунтується на аналізі відкритих інформаційних ресурсів, спостереженні, діагностиці та порівняльному аналізі діяльності закладів вищої освіти. На нашу думку, залучення до дослідження експертного опитування представників систем внутрішнього забезпечення якості, гарантів освітніх програм або міжнародних експертів могло б додатково посилити обґрунтованість окремих висновків.

4. Позитивно оцінюючи включення політики використання штучного інтелекту до системи критеріїв цифрової трансформації закладів вищої освіти, вважаємо, що робота могла б бути доповнена більш детальним аналізом механізмів інтеграції політик використання генеративного штучного інтелекту у внутрішні системи забезпечення якості освіти, а також питань академічної доброчесності, оцінювання результатів навчання та захисту персональних даних.

Разова рада відзначає високий науковий рівень дисертації, кваліфікує її як роботу, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, спрямовані на вирішення актуальної наукової проблеми освітніх, педагогічних наук – забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті цифрових трансформацій в умовах кризи.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів разової ради,

«Проти» – немає,

«Утримались» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Олегу Ігоровичу КУЩЕНКУ ступінь доктора філософії за спеціальністю «011 Освітні, педагогічні науки», галузі знань «01 Освіта / Педагогіка».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова

разової спеціалізованої вченої ради

Олена ОТИЧ

